

Voorzichtige uitspraken zoals die hierboven tonen aan de andere kant wel aan dat de curatorische strategieën van theaterprogrammatoren zich niet kunnen bezighouden met de noodzaak om het kunsttheoretische discours uit te bouwen tot een instrument van het medium en de ontwikkeling van de kunstdiscipline, zoals dat wél gebeurt in de wereld van de hedendaagse visuele kunsten. Meer nog, een hoofdreden waarom theater en dans met één van de minst ontwikkelde discoursen zitten – zeker in vergelijking met de visuele kunsttheorie in de twintigste eeuw – is dat het fenomeen theater van de programmatoren verlangt dat ze hun programma afstemmen op de smaak van een publiek. Dat is op zich geen verrassing, maar het is interessant in de zin dat de basisvoorwaarde voor interesse van het publiek in het theater – entertainment – hoeveel weerstand er ook tegen is, als gevolg heeft dat programmatoren rekening moeten houden met de respons van het publiek: hoe bouw ik een publiek op voor het soort werk dat ik wil voorstellen? Na tien jaar te hebben geprogrammeerd in Künstlerhaus Mousonturm biedt Christine Peters inzicht in de verschillende werkmethodes:

'- by repetition-deepening-continuity = insist on the exclusivity and lasting substance of the chosen artistic works and spectrums as a critical curatorial attitude that gives priority to economy, quality, endurance, reflection.
 - by confrontation via motivation = people hate repetition-deepening-continuity - so encourage their curiosity by developing new formats of presentation tête-à-tête-with the artist's pleasures (indoor-outdoor-small/large scale, installation, durational, parcours, lectures, summer academies, city cooperations etc...), offer close contact with the artists, invite them to stay and talk, feed them with biographical and artistic input and make sure that they are introduced into a wider and historical context of understanding in an unobtrusive, inviting manner. (This doesn't exclude provocation or criticism...)
 - slow down theoretical and scientific speed and find another pace and appropriate format in order to mediate artistic works to a broader audience - a question of balanced and high level entertainment, where even the spectacular can

find its place, if necessary.
 - cross-disciplinary networking with other city institutions (especially visual arts) becomes crucial.'

2. de verantwoordelijkheid van de toeschouwer

In een paar gevallen wordt de verantwoordelijkheid voor verandering of slagkracht van de geprogrammeerde kunst deels doorgegeven aan de toeschouwer, die in de nieuwe constellaties een actieve rol krijgt toebedeeld. Zowel Johan Reyniers (Kaaitheater) als Christophe Slagmuylders (KunstenFESTIVALdesArts) duiden op de cruciale rol van de perceptie, die het voor elke individuele toeschouwer mogelijk maakt een eigen beleving, respectievelijk een eigen traject te construeren uit de geprogrammeerde voorstellingen, en hierdoor op onrechtstreekse wijze de omliggende samenleving kan beïnvloeden.

'Ik vind het nog iedere keer een bijzondere ervaring, wanneer ik in de theaterzaal zit voor de voorstelling begint, en ik weet dat er een artiest klaarstaat, die heel graag iets wil vertellen. En aan de andere kant de toeschouwers die zijn gekomen om daar naar te luisteren. Dat is altijd een unieke situatie. In dat creatieve gebaar gaan beiden een confrontatie aan, en stelt de kijker zich open voor het andere: hoe kan ik een ander kennen, en hoe kan die ander zich aan mij laten kennen? Tijdens het KunstenFESTIVALdesArts kan de toeschouwer zijn eigen wandeling maken langsheen al die verschillende proposities. Door de intensiteit van het festival is het een bijzondere gelegenheid om de eigen blik te ontwikkelen. En dat is uiteraard belangrijk voor een samenleving.'

(Christophe Slagmuylders, KunstenFESTIVALdesArts)

3. stedelijkheid en exegese-theater

Grote uitzonderingen op deze drang tot laagprofilering zijn de KVS, nOna en Monty, die met een duidelijke eigen visie naar buiten treden, en zich hierdoor uitdrukkelijk afscheiden van de rest van het verantwoordelijkheidsdiscours.

Jan Goossens van KVS staat, na de verhuus van de Bottelarij naar de vernieuwde thea-

tergebouwen in het centrum van Brussel, ook in de identiteit van het theater een verschuiving voor. Na de expliciet stadsgerichte samenwerkingen zoals die in de Bottelarij werden ontwikkeld, kiest KVS nu voor een complexer en internationaler gevoed denken over 'stedelijkheid'.

'In de Bottelarij wilden we het theater in contact brengen met de stad, vanuit de ligging in die zeer specifieke wijk, waarin de eigenheid van Brussel zo expliciet en verdicht aanwezig was: de nadrukkelijke islamitische aanwezigheid, de heftige confrontaties, waardoor we verplicht werden om versneld met de hele stad om te gaan in plaats van enkel met de kleine enclave van ons project.

Nu wil de KVS die werking opentrekken naar een ruimer begrip van stedelijkheid. Daarin gaat het niet langer om de stad als negentiende-eeuws gegeven met een centrale plek omgeven door gordels, maar over stedelijkheid als samenbestaande verdichtingen, waar verschillende mensen, met verschillende afkomst, vorming en achtergrond samenleven. Een stad die op hetzelfde moment compleet andere functies belichaamt. Een stedelijkheid die heel andere vormen van 'identiteit' genereert die de 'cultuur van de plek' als identitair discours overstijgt, of de uitzichtloze tegenstellingen tussen Franse en Vlaamse gemeenschap, tussen islamieten, en niet-islamieten, in de globalere context van relaties die ontwikkeld worden doorheen wonen en werken. Dat is een anders gedachte diversiteit, die de al te eenvoudige tegenstellingen overstijgt. Daarin wil KVS zijn verantwoordelijkheid opnemen.'

Deze aanwezigheid in de stad is overigens een bekommernis die door vele programmatoren wordt gedeeld. Voor sommigen is het niet meer dan een organisatorische hefboom (zoals het Brussels Kunstenoverleg, of de gedeelde uitbating van de Minard in Gent), voor anderen maakt de stad essentieel deel uit van hun werking.

'We willen werken aan een leefbare stad, zeker in Mechelen waar 33 percent van de bevolking uiterst rechts stemt, waar er veel last is van stadsvlucht. In een postindividuele samenleving die wordt geleid door politieke onbenullen, heeft ons kunstencentrum een vocatie. Al was

KUNST ALS